

Orta Öğretim Öğrencilerinin Demokratik Tutumlarında Görsel Araçların Etkisine Yönelik Deneysel Bir Çalışma

The Effect of Visual Instruments on the Democratic Attitudes Secondary School Students: Experimental Study

DOI: <http://dx.doi.org/10.17556/jef.75050>

Serkan ÜNSAL 1*, Davut NACAR 2**, Derya KESKİNPALTA ***

Özet

Bu çalışmanın amacı lise düzeyinde eğitim gören öğrencilerin demokratik tutumlarına görsel araçların film, belgesel, röportaj ve animasyonların etkisini tespit etmektir. Araştırma, öğrencilerin demokratik tutumların gelişmesinde görsel sunumların etkisinin incelendiği deneysel bir çalışmadır. Araştırmada yer alan denekler, Toki Duran Karabuğuş Lisesi 11. sınıf öğrencileri arasından seçilmiştir. Araştırmada ön test- son test kontrol gruplu deneysel model kullanılmış ve veri toplama aracı olarak ise, Ural ve Sağlam (2011) tarafından 34 madden oluşan tek faktörlü geliştirilen demokratik tutum ölçeği kullanılmıştır. Deney ve kontrol grubunun ön test puanları ile son test puanları belirlenmiş ve Mann Whitney- U Testi uygulanarak iki ilişkisiz örneklemden elde edilen puanlar arasında farkın anlamlı olup olmadığı test edilmiştir. ($U=279,500$ $P<,682$).

Anahtar Sözcük: Demokrasi, demokratik tutum, demokratik eğitim

Abstract

The main aim of the this study is to identify the effect of visual instruments such as movies, documentaries, interviews and animations on the democratic attitudes and behaviors of high school students. Study use experimental method. Participant were selected from 11. Class students in Toki Duran Karabuğuş High School. In this study pre test- post test design was performed. Data was collected via 'Democrat Attitude Scale' which was composed of 34 items and designed by Ural and Sağlam (2011). Pre- test and post- test points of experimental and control group were determined. It is specified that whether the difference between points of these unconnected groups is significant or not, via the Mann Whitney- U Test.

Keywords: Democracy, Democratic Attitude, Democratic Education

Giriş

Eğitim-öğretim sürecinde, öğrenci öğretmenlerin tutumlarından, ilgilerinden, yaklaşımlarından yalnızca bilgi düzeyinde değil tu-

* Doktora Öğrencisi 1, Gaziantep Üniversitesi 1, serkan-unsal09@hotmail.com

** Öğretim Görevlisi 2, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi d_nacar1979@hotmail.com

*** Öğretim Görevlisi 3, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
deryakeskinpalta@gmail.com

tum ve davranış düzeyinde de etkilenmektedir. Demokrasi, demokrat insanlardan oluşan toplumların rejimi olduğundan, demokrat insanlar da eğitim kurumları aracılığıyla yetişir. Eğitim ve öğretimin amacı; özgür düşünceli, sorgulama becerisi gösteren, farklı düşünce ve görüşlere saygı duyan, hak ve sorumluluklarının farkında olan, demokratik tutum ve davranışları kazanmış bireyler yetiştirmektir. Demokrasinin eğitim kurumları aracılığıyla bir yaşam biçimine dönüşebilmesi, öğretmen, öğrenci ve eğitim ortamını etkileyen diğer değişkenler arasındaki ilişkilerin insan haklarına ve demokrasi ilkelerine uygun olarak işlemesiyle mümkündür.

Demokratik bilince sahip bireylerin eğitimi ilk önce, demokrasiyi oluşturan değerlerin özümsemesini gerekli kılmaktadır. Bunun için de, demokrasinin değerleri ve işleyiş biçimleri yaşanmalı ve uygulanmalıdır; katılma, danışma, açıklık, adalet, tarafsızlık, dürüstlük, kendi kendine disiplin tüm bunlar sadece kitaplardan öğrenilmez; gerçek ortamlarda bunları yaşamayla gerçekleşebilir, bunları uygulayanların birbirlerine karşı ve öğrencilerine karşı olan tutum ve davranışlardan öğrenilebilir (Büyükdüvenci, 1990).

Demokrasi kavramı antik çağdan günümüze kadar çok çeşitli anlamlar kazanarak gelen, önemli ve bir o kadar da tartışmalı bir kavramdır. Aynı zamanda hemen hemen her alanda çok şey ifade eden ya da her derde çare olduğu düşünülen, kendisinden vazgeçilemeyecek bir yönetim tarzı. Bunun ardında yatan en önemli etkenler insanı en büyük değer olarak kabul etmesi, insan orijinli bir teori oluşu ve uygulamalarında insanı ve insani değerleri ön planda tutmuş olmasıdır (Yeşil, 2009, 3009).

Nereden bakılırsa bakılsın veya siyasi duruşunuz nasıl olursa olsun, küreselleşme fırtınasının yarattığı etki ile düşünsel gündemi kapsayan demokrasiyi ve siyasal sürecin başat aktörü demokratikleşmeyi dışlamak olanaksız gibi görünüyor. “Tarihin Sonu” kuramı ile belleklere yerleştirilmeye çalışılan rakipsizlik iddiası da hemen buradan kaynaklanıyor olsa gerek (Şimşek, Doymuş ve diğerleri, 2006, 170).

Demokrasi sözcüğünün etimolojik kökeni eski Yunancadan gelmektedir. Eski Yunancada “demos” sözcüğü halk anlamında kullanılırken “krasia” sözcüğü iktidar ya da egemenlik anlamında kullanılmıştır. Dolayısıyla demokrasi sözcüğü “halkın egemenliği” anlamına gelmektedir (Şaylan, 1998, 13).

Geleneksel anlamda demokrasi sözcüğünün ilk kullanımı siyasal bir içeriğe sahiptir. Ancak demokrasi sözcüğü süreç içerisinde siyasal anlamının dışına çıkmış ve anlam içeriği giderek zenginleşen bir kavrama dönüşmüştür. Bu haliyle demokrasi, bir tutum ya da davranış biçimini anlatmakta kullanılan bir kavram haline gelmiştir(Akın ve Özdemir, 2009, 186).

Bir yönetim düzeninde halk iradesinin ağır basması veya yönetimin halk tarafından denetlenmesi anlamına gelen demokrasi genel anlamda siyasal gücün halkın yetkisinde olması demektir(Variş, 1991, 130).Demokrasi, halkın yönetime doğrudan katıldığı, sadece çoğunluğun egemenliği değil, aynı zamanda azınlıkta kalan bireylerin, çoğunluk haline gelebilme imkanına sahip olduğu, bir siyasal sistemdir(Atasoy, 1997, 33).

Demokrasi bir yönetim biçimi olarak kabul edildiği gibi toplum yaşamını düzenleyen bir anlayış tarzı ve yaşam biçimi olarak da kabul edilmektedir(Kenez,1993, 24). Demokrasi, hem kurumsal bir yönetim biçimi, hem de insanların sahip olması gereken bir tutumlar bütünüdür. Bu anlamda demokrasi bir yaşam biçimidir.

Çağdaş batıdaki, demokratik sistemlerin temel ilkeleri şunlardır (Tezcan, 1997, 86):

Devletin kendisi başlı başına bir amaç değil, fakat beşeri amaçlara ulaşmak için araçtır.Bütün insanlar vazgeçilmez temel haklara sahiptir. Demokrasi bireysel özgürlükleri korur ve geliştirir. İnsanlar kamu hizmetinden yararlanmada eşit sayılırlar.Demokrasi insan hakkına inancı gerektirir. Toplumda demokrasinin sağlanabilmesi için bazı şartların gerçekleşmesi gerekmektedir.

Bu şartları şöyle özetlemektedir (Yanardağ, 2000, 5-6): Halkın yönetime geniş çapta katılması. Farklı düşüncelerin serbestçe ifade edilmesine ve düşüncelerin örgütlenebilmesine imkân tanınması .Çoğunluğun kararlarına toplumun uyması ve bunun yanında azınlık haklarını korunması.Temel hak ve özgürlüklerin güven altında bulunmasıdır.

Demokrasi varlığını sürdürebilmesi için bağımsız düşünebilen, düşünce özgürlüğüne inanan, yaratıcı, uzlaşmacı, çoğulculuk, farklılıkları kabullenen, hukukun üstünlüğüne inanan bireylere ihtiyaç duyacaktır. Demokrasi kurumlar aracılığıyla değil daha çok insanların demokratik kişiliğiyle gelişebilir. Bunun için, en önemli işlevlerinden

biri de demokrasiyi benimseyen, koruyan ve geliştiren nesiller yetiştirmek olan eğitim kurumunun önemli bir yeri bulunmaktadır.

Demokrasi ve eğitimin ilişkisine bakılacak olursa; eğitim ve demokrasinin birbirinden beslenen iki kaynak olduğu söylenebilir. Eğitim, politik kültüre ait bilgi, beceri ve değerleri bireye aktarıp, bireyde demokrasi bilincinin oluşturulmasına ve desteklenmesine katkıda bulunurken; demokrasi ise hedeflerine tam uyum gösterebilecek bir eğitim olgusunun yerleşmesine ortam sağlayabilmektedir (Harber, 2006). Öte yandan demokrasi ve eğitimin birey üzerindeki etkilerine değinmek gerekir ise de; iyi eğitim almış bireylerin sosyal ve politik açıdan daha özgür düşünebildikleri ve daha az önyargıya sahip oldukları bilinmektedir (Drazonova, 2010).

Bir toplumda demokrasinin yerleşmesi, toplumdaki bireylerin genel eğitim düzeyine bağlıdır. Demokratik hayatın gerektirdiği bilgi, tutum ve davranışlarla donatılmış bireylerin oluşturduğu bir toplumda demokrasinin yaşam biçimi haline gelmesi çok daha kolaydır. Beklenen bu süreç kendiliğinden gerçekleşmez, bunun için toplumdaki bireyleri demokratik değerlerle donatmak gerekir. Bunun da bilinen en etkili yolu eğitimidir (Aydemir ve Aksoy, 2010, 268).

Genel manada demokrasi öncelikle gereği yaşanılarak öğrenilen bir yaşam biçimi (Başaran,1986,111–116) yada beraber yaşama modeli ve paylaşılmış deneyimler birimi (Bursalıoğlu, 2000, 170) olarak tanımlanmaktadır.

Demokrasiyi yaşatma ve geliştirme bağlamında öğretmenin çalışmalarında ve ders dışı etkinliklerde, öğretmen öğrenci ilişkisinde, ana babalar ile olan temaslarda bireye, bireyin yetenek ve düşüncesine, birlikte çalışmaya, karşılıklı sevgi ve saygıya, hoşgörü ve kişiliğe, eşit eğitim olanaklarına önem ve ağırlık veren bir eğitim türü olan demokratik eğitim gereklidir (Öncül,2000,291).

Varış,(1991): “Demokratik yönetimlerde eğitimin görevi demokrasi ilkelerine uyum sağlayabilecek ve geliştirebilecek nitelikte bireyler yetiştirmektir. Bu ilkelere uyum sağlayabilecek nitelikte bireylerden oluşturulmamış toplumlarda demokrasi yaşatılamaz ve kolaylıkla otokrasiye dönüşebilir” şeklinde eğitim kurumlarının demokrasi rejimi açısından önemini vurgulamıştır.

Demokrasi yalnızca hukuksal yönden bir yapılanma biçimi değil, genelde bir yaşam biçimi olarak algılanmalıdır ve nasıl tanımlanır- sa tanımlansın her şeyden önce insan haklarını güvenceye alan bir öz-

gürlükler rejimidir. Bu nedenledir ki, insana saygı ve eşit muamele anlayışı üzerinde esas anlamını bulmaktadır(Çamkerten, 2001, 17).

Eğitimin önemli görevlerinden birisi, demokratik yaşam biçimini benimsemiş bir toplum yaratmaktır. Bu görevini kurumları, programları ve öğretmenleri vasıtasıyla yerine getirir. Demokrasilerde hak, adalet, sorumluluk, bireysel bağımsızlık, eşitlik, açık görüşlülük, dürüstlük, hoşgörü, iş birliği, takdir gibi ilkeler, insan haklarının kullanılmasında taşıdıkları önem nedeniyle bir tutum olarak, ilköğretim çağından itibaren bireylere kazandırılması gerekmektedir (Sağlam, 1997).

Anlaşılabacağı üzere demokrasinin genç kuşaklara öğretilmesi, benimsetilmesi ve geliştirilmesi okulun görevleri arasındadır. Okulda ki demokrasi uygulamaları, öğrencilerin bu yolda davranış geliştirmelerini sağlamalıdır. Genç kuşakların, ilk örneklerini ailede aldıkları ya da almaları gereken demokrasi sevgisi, okul ortamında gelişir (Doğan, 2003, 94).

Tezcan'a (1996, 103) göre ise demokrasi ve eğitim arasında çok sıkı bir bağ bulunmaktadır. Buna göre demokratik toplumlardaki bireylerin akıllı, esnek ve değişime hazır olması gerekmektedir. Okul, öğrencilerine, olay ve olgulara farklı pencerelerden bakabilme alışkanlığı kazandırabilmeli ve onların açık fikirli olmaları yönünde çaba göstermelidir. Açık fikirli olmak, başkalarının düşüncelerine saygı duymayı ve onların görüşlerini anlamayı ve kavramayı ifade etmektedir.

Gömleksiz (1990) de eğitimin her kademesindeki öğretmenlerin öğrencilerine hoşgörülü, haklara ve kişiliklere saygılı ve tutarlı demokratik davranışlar içine girmesinin demokrasi derslerinden çok daha etkili olacağını belirterek demokrasinin ancak yaşantıyla öğrenilebileceğinin altını çizmiş ve demokratik bireyler yetiştirmede öğretmen faktörünün önemini vurgulamıştır.

Demokrasiyi yaşatma ve geliştirme bağlamında öğretmenin çalışmalarında ve ders dışı etkinliklerde, öğretmen öğrenci ilişkisinde, ana babalar ile olan temaslarda bireye, bireyin yetenek ve düşüncesine, birlikte çalışmaya, karşılıklı sevgi ve saygıya, hoşgörü ve kişiliğe, eşit eğitim olanaklarına önem ve ağırlık veren bir eğitim türü olan demokratik eğitim gereklidir(Öncül,2000,291).

Öğretmenler, öğrencilerin yaşamlarında aileden sonra çok önemli bir yer tutmaktadır. Küçük yaşlarda okula başlayan çocuk öğ-

retmeninin her hareketinden ve davranışından etkilenecek model olacaktır. Bu nedenle öğrencilere demokratik tutum ve davranışları kazandıracak öğretmenlerin kendi tutum ve davranışlarının yanı sıra, dersi işlerken kullandıkları yöntemler de son derece önemlidir.

Çocuğu eğitmenin ve ona demokratik değerler kazandırmanın en önemli ögesi olarak öğretim yöntemleri kabul edilmektedir(Büyükkaragöz ve Kesici,1998,255).Bilim ve teknolojiye yaşanan gelişmeler öğretim sürecinde teknolojik araç ve gereçlerin etkili ve yaygın bir şekilde kullanılmasına imkan vermiştir.

Öğrenme-öğretme etkinliklerinde, etkili ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesinde ve birtakım duyuşsal hedeflerin kazandırılmasında görsel araç ve gereçler önemli bir rol üstlenmektedir.

Bir öğretim etkinliği ne kadar çok duyu organına hitap ederse öğrenme daha iyi, daha kalıcı ve daha izli olmakta, unutmada daha geç olmaktadır. Bir araştırmanın sonuçlarına göre de, zaman faktörü sabit tutulduğunda insanlar; okuduklarının %10'unu, İşittiklerinin %20'sini, gördüklerinin %30'unu, görüp işittiklerinin %50'sini, söylediklerinin %70'ini, yapıp söylediklerinin de %90'ını hatırlamaktadırlar.(Kaya,2006,28)

Araç-gereçler, yerinde ve zamanında kullanıldıklarında, öğrenme-öğretme süreçlerine önemli katkılarda bulunurlar. Bu katkıların kimilerini şöyle belirleyebiliriz: (Sözer,127)

Değişik araç-gereçler, değişik duyu organlarına seslenerek öğrencilerin dikkatlerini çekmiş olur ve böylece dikkatlerin uyanık tutulmasıyla öğrenme gerçekleşir. Konuya etkin katılımı sağlar. Öğrenciler çoğu zaman araç-gereçleri kendileri kullanırlarsa, öğrenmeye tam katılımları da sağlanabilir. Bireysel öğrenme gerçekleşebilir. Öğrenmede kolaylık ve zamanda (öğrenme süresinde) tutumluluk sağlayarak eğitimin ekonomik gerçekleşmesine olanak bulunmuş olur. Öğrenilecek konunun sözcüklere boğulması önlenir ve öğrenilenler somut duruma getirilmiş olur. Böylece, öğrenme-öğretme süreci tekdüzelikten (monotonluktan)kurtulur. Çeşitli duyu organları işin içine karıştığundan, zengin öğrenme yaşantıları elde edilir ve öğrenilenler uzun süre bellekte kalabilir.

Öğrencilerin öğrendiklerini daha iyi anlayabilmeleri için sınıf ortamında daha çok eğitim aracının kullanımı önem taşımaktadır. Günümüz sınıf ortamında görsel ve işitsel araçlar ön plana çıkmaktadır. Bu anlamda kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesi için daha çok duyu or-

ganına ulaşan görsel ve işitsel araçlarla oluşturulacak öğrenme ortamlarına başvurmak kaçınılmaz bir ihtiyaçtır.(Fidan,2008,49)

Eğitimde yapılandırmacılık anlayışı ile beraber, bireysel farklılıklar daha fazla ön plana çıkmaya başlanmış, bunun doğrultusunda eğitim ortamlarında bir çok değişikliğe gidilerek, teknoloji ye dayalı çeşitli araç ve gereçlerin daha etkin kullanılarak, anlamlı ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesi amaçlanmıştır. Eğitimin nihai amacı bireyde bir takım davranış değişikliği sağlamaktır. Bu davranış değişikliğinin gerçekleşmesinde kullanılan yöntem ve tekniklerin büyük bir önemi vardır.

Demokratik eğitim ve demokratik tutum üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında teorik çalışmalar: (Büyükdüvenci,1990; Büyükkaragöz, Kesici,1998; Kınçal Ve Işık,2003) deneysel, betimleyici çalışmaların (Sağlam,2000;Doğanay ve Sarı,2004; Şimşek Ve Doymuş, 2006 Genç Ve Kalafat,2008, Gömleksiz Ve Kan,2008; Akın ve Özdemir,2009;Aydemir Ve Aksoy, 2010; Yeşil,2010;Ural ve Sağlam 2011Ektem ve Sünbül,2011) yer aldığı görülmektedir.

Bu çalışmada ise öğrencilere demokratik tutum kazandırmada görsel araçların(film, belgesel, röportaj, animasyon) etkisini deneysel olarak göstermeye çalıştık.

2.Yöntem

Bu çalışmanın amacı lise düzeyinde eğitim gören öğrencilerin demokratik tutumlarında görsel araçların film, belgesel, röportaj ve animasyonların etkisini tespit etmektir.

- 1-Görsel sunu izlemeden önce deney grubundaki öğrenciler arasında demokratik tutum açısından bir fark var mı?
- 2-Görsel sunu izledikten sonra deney gurubundaki öğrenciler arasında demokratik tutum açısından bir fark var mı?
- 3- Görsel sunu izlemeden önce kontrol grubundaki öğrenciler arasında demokratik tutum açısından fark var mı?
- 4- Görsel sunu izledikten kontrol grubundaki öğrenciler arasında demokratik tutum açısından fark var mı?

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma iki grup ele alınarak yürütülmüştür. Araştırma, öğrencilerin demokratik tutum ve davranışlarının gelişmesinde görsel sunumların etkisinin araştırıldığı deneysel bir çalışmadır. Öncelikli olarak denekler, bir grup deney gurubu diğer gurup kontrol grubu diye seçkisiz olarak iki gruba ayrılmıştır. Daha sonra uygulama öncesi deneklerin bağımlı değişkene ait ölçümleri alınır. Uyguma sürecinde ise etkisi test edilen deneysel işlem deney gurubuna verilirken kontrol grubuna verilmez (Büyüköztürk ve diğerleri, 2009).

Bu araştırma iki grup ele alınarak yürütülmüştür. Öncelikli olarak denekler seçkisiz olarak iki gruba ayrılmış, bir grup deney grubu diğer grup ise kontrol grubu olarak. Deneye başlamadan önce her iki gruba da demokratik tutum ölçeği uygulanmıştır. Daha sonra deney grubuna her hafta demokrasi ile ilgili, film, belgesel ve röportaj izlettirilirken, kontrol grubuna ise bu yönde çalışma yapılmamıştır. Bu çalışma yaklaşık 5 hafta sürmüştür. Deneysel çalışma bittikten sonra her iki gruba tekrar demokratik tutum ölçeği uygulanmıştır. Her iki uygulamadan elde edilen veriler spss ortamına aktarılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmada yer alan denekler, Toki Duran Karabuğuş Lisesi 11.sınıf öğrencileri arasından seçilmiştir. Öğrencilerin akademik başarı ortalamaları birbirine yakın olması nedeniyle deney ve kontrol grubu olarak sayısal sınıflar seçilmiştir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada, 34 madden oluşan tek faktörlü, Ural ve Sağlam (2011) tarafından geliştirilen demokratik tutum ölçeği kullanılmıştır. Ölçekte yer alan maddelerle ilgili deneklerin görüşleri 5'li likert tipi dereceleme ölçeği kullanılarak alınmıştır. Bu dereceleme Hiç katılmıyorum(1) Biraz katılıyorum(2) Katılıyorum(3) Oldukça katılıyorum(4) Tamamen katılıyorum(5) şeklinde puanlandırılmıştır. Ölçekte alınacak puanlar 34-170 arasında değişmektedir ve en yüksek puan demokratik tutum düzeyinin en yüksek olduğunu gösterir. Ölçekte yer alan madde toplam korelasyonu 0.30-0.67 arasında faktör yük değerleri ise .31-.71 arasında değişmekte ve varyansın % 36.3 ünü açıklamaktadır (Ural ve Sağlam, 2011).

Ölçeğin güvenirlik katsayısı için deney ve kontrol gurubunun ön test sonuçları Tablo:1’de gösterilmiştir.

Tablo:1 İç Tutarlılık Katsayısı

Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
.805	34

Ölçeğin iç tutarlığına deney ve kontrol gurubuna uygulanarak bakılmış ve bu amaçla yapılan istatistiksel işlem sonucunda Cronbach Alfa katsayısı 0.80 olarak bulunmuştur. Cronbach Alfa değerinin 0,70 ve üstü olduğu durumlarda ölçeğin güvenilir olduğu kabul edilir. Ancak soru sayısının az olduğu durumlarda bu sınır, 0.60 değeri ve üstü olarak kabul edilir(Sipahi, vd., 2006, 89).

Bulgular

Bu bölümde deney ve kontrol gurubunun ön test puanlarının ortalamaları arasındaki fark ile son test puanlarının ortalamaları arasındaki farka yönelik bulgular sırasıyla verilmiştir. Deney ve kontrol gurubunun ön test ve son test puan değerleri belirlenmiş ve Mann Whitney- U Testi uygulanarak iki ilişkisiz örneklemden elde edilen puanlar arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı test edilmiş (Büyüköztürk,2006:155) ve sonuçlar Tablo 3’ de verilmiştir.

Tablo:2 Deney Ve Kontrol Grubunun Ön Test DTÖ Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Deney	24	20,83	500,00	200,000	,045
Kontrol	25	29,00	725,00		

Deney ve kontrol grubunun ön test DTÖ puanlarının Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre kontrol gurubu lehine anlamlı bir fark bulunmaktadır.(U=200,00, P<,045)

Beş haftalık yapılan işlem neticesinde son test DTÖ puanlarının deney ve kontrol gurubu Mann Whitney U sonuçları Tablo:3 de verilmiştir.

Tablo:3 Deney Ve Kontrol Grubunun Son Test DTÖ Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Deney	24	24,15	579,50	279,500	,682
Kontrol	25	25,82	645,50		

Deney ve kontrol grubunun son test DTÖ puanlarının Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre kontrol grubu lehine anlamlı bir fark bulunmamaktadır (U=279,500 P<,682).

Kontrol ve deney grubunun ön test ve son test sıra ortalamalarına bakıldığında, deney grubunun ortalaması, 20,83'den 24,15 yükselirken, kontrol grubunun ortalaması 29,00'dan 25,82'ye düşmüştür. Ön test sonuçlarında kontrol grubu lehine anlamlı bir fark var iken beş haftalık yapılan işlem sonucunda deney grubunun ortalaması yükselerek, son test ortalamalarında anlamlı bir fark kalmamıştır. Yapılan işlem neticesinde deney grubunun demokratik tutum ve davranışlarının ortalamasında yükselme gözlenmiştir. Ancak bu yükselme Mann Whitney U Testi sonuçlarına anlamlı bir fark değildir. (U=279,500 P<,682)

Tablo:4 Deney Grubu Deney Öncesi Ve Sonrası Demokratik Tutum Ölçeği Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Son test –Ön test	N	Sıra ortalaması	Sıra toplam	Z	P
Negatif sıra	12	10,50	126,00	,686	,493
Pozitif sıra	12	14,50	174,00		
Eşit	0				

*Negatif sıralar temeline dayalı

Tablo 5' teki analiz sonuçları, deney grubundaki öğrencilerin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. (z= ,686, p>.05) Deney grubunun ön test ve son test sıra ortalaması ve sıra toplam puan ortalamalarına bakıldığında son test lehine bir yükselme var ancak bu yükselme istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. (z= ,686, p>.05)

Tablo:5 Kontrol Gurubu Deney Öncesi Ve Sonrası Demokratik Tutum Ölçeği Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Son test – Ön test	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplam	Z	P
Negatif Sıra	18	12,69	228,50	1,776	,076
Pozitif Sıra	7	13,79	96,50		
Toplam	0				

*Negatif sıralar temeline dayalı

Tablo 6’ daki analiz sonuçları, kontrol grubundaki öğrencilerin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. ($z = 1,776$, $p > .05$)

Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde görsel araçların kullanıldığı öğrenme yöntemi ile geleneksel öğrenme yönteminin demokratik tutum üzerindeki etkilerinin araştırılmasıyla elde edilen sonuçlar üzerinde durulmuş ve bu veriler doğrultusunda öneriler getirilmiştir. Bulgular kısmında belirtildiği gibi görsel araçların uygulanmış olduğu deney gruplarının demokratik tutum puanlarının kontrol gruplarının puanlarından fazla olması sonucuna dayanarak bu yöntemin demokratik tutum oluşturma yönünde olumlu bir etki yaptığı ileri sürülebilir. Ancak bu etki istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Belli tutumların kazanılması veya değişmesi zaman alabilir. Deney gurubuna yönelik yapılan işlemin 5 hafta sürmüştür. Bu süre tutumların değiştirilmesinde kısa bir zaman olarak düşünülebilir.

Bu bulguların elde edilmesi tutumların yapısı ve özelliğinden kaynaklanmış olabilir. İnsanlar tutumlara sahip olarak doğmazlar tutumları sonradan öğrenirler. Tutumlar zaman içerisinde değişme ve gelişme gösterebilirken (Kağıtçıbaşı, 2010,100)

Demokratik tutumlar üzerinde birçok araştırılma yapılmasına rağmen, deneysel çalışma oldukça azdır. Şimşek ve Doymuş(2006) işbirlikçi öğrenme yönteminin demokratik tutum kazandırma üzerindeki etkisine yönelik yürütmüş olduğu deneysel çalışmasında, deney

gurubunun, demokratik tutum puanlarında kontrol gurubuna göre bir yükseliş olmuş, ancak bu yükseliş istatistiksel olarak anlamlı çıkmamıştır.

Öğrencilerde demokratik tutumların oluşmasını da birçok faktör bulunmaktadır. Ailenin sosyo-ekonomik yapısı, çocuğun büyüdüğü ortam, toplumsal koşullar, medya ve okullar bu faktörlerin başında yer almaktadır. Birçok tutumların kazandırılmasını da olduğu gibi demokratik tutumlarında kazandırılmasında ve geliştirilmesinde de okullar önemli bir yere sahiptir.

Okullar bu rolünü çağdaş öğretim programları, uygun öğretim ortamları ve öğretmenleri ile yerine getirebilir. Öğretmenler bilgi, beceri ve değerleri kendi demokratik tutumları ile birleştirerek öğrenciye sunabildikleri zaman öğrencilerinde demokratik tutum ve değerler geliştirebilirler.(Taçman,37)

Demokrasi eğitiminde başarılı olmak için öğretmenin; faydalanılabilecek tüm yöntemleri kullanma bilgi ve becerisine sahip olması gerekmektedir. Öğretim yöntemlerini kullanırken rehberliğe ve işbirliğine önem veren, plandan uygulamaya öğrencilerin görüşlerini dikkate alan ve tüm öğrencilerine eşit katılım hakkı tanıyan yakın çevrenin ekonomik ve sosyal sorunlarına ilişkin çözüm üretme ve uygulanan çözüm yollarını eleştirme konusunda öğrencilerini cesaretlendiren öğretmenin demokrasi eğitiminde başarılı olması kaçınılmaz bir durumdur.(Ektem, Sünbül, 2011:163)

İnsanların demokratik tutum, değer ve bilinçle dünyaya gelmedikleri düşünüldüğünde, demokrasinin tanıtılmasında, insan ve toplum açısından faydasının, siyasal tarih itibari ile gelinen noktada vazgeçilmezliğinin anlatılmasında eğitim kurumlarının ve öğretmenlerin büyük bir sorumlulukları bulunmaktadır. Bunun bilincinde olarak demokrasinin anlatıldığı ve yaşandığı kurum olması gereken okullar, eğitim – öğretim ortamlarını demokratik tutum geliştirmeye katkı sağlayacak biçimde düzenlenmelidir.

Eğitim-öğretim sürecinde öğretmenin düşünsel tutumu, duygusal tepkileri, davranışları öğrenciyi etkilemektedir. Öğrenciler öğretmenlerinin tutumlarında, ilgilerinden, gereksinimlerinden, değerlerinden kişilik özelliklerinden tutum ve davranış geliştirme açısından büyük ölçüde etkilenmektedirler(Taçman, 43)

Demokrasi insanlığın geldiği nokta açısından bakıldığında en az sorunlu olan bir yönetim modeli olduğu düşünülmektedir.

İnsanoğlu daha iyisini buluncaya kadar bu yönetim modelinden vazgeçemeyecek gibi gözükmetedir. Türkiye Cumhuriyetin kuruluşundan bugüne kadar demokrasi konusunda belli mesafeler kat etmiştir. Demokrasimizin daha ileri düzeye ve dünya standartlarına kavuşabilmesi için, tüm kurumlara özellikle eğitim kurumuna büyük sorumluluk düşmektedir. Demokrasinin bir yaşam biçimi olduğuna göre okullarında demokrasinin yaşandığı ve bu yaşantının da öğretildiği kurumlar haline gelmesi gerekir. Bu noktada öğretmenlerin tutum ve davranışlarından, uygulanan programa, öğretim etkinliklerine ve yönetim anlayışına sosyal ve sportif etkinliklerine varıncaya kadar birçok değişken etkili olmaktadır.

Yapılan bu araştırmada ise görsel araçların demokratik tutum ve davranışlar üzerine bir etkisi olup olmadığı araştırılmıştır. Milli eğitim bakanlığı son dönemlerde bilgi iletişim teknoloji ve araçlarının tüm okullarda azami düzeyde yararlanması amacıyla alt yapı çalışmalarına hız vermiştir. Fatih projesi kapsamında akıllı tahta uygulaması bunun somut göstergelerindedir. Akıllı tahtalar öğrenciye zengin bir şekilde görsel ve işitsel materyal sunmaktadır.

Öğrencilerde demokratik tutumun ve bilincin daha da artmasında hiç şüphesiz akıllı tahtalar da izlettirilecek belgeseller, animasyonlar, aktüel konular, dünyadaki uygulamaların önemli bir etkisi olacaktır. Tutumların gelişmesi ve değişmesi zaman içerisinde gerçekleşeceği düşünüldüğünde bakanlık düzeyinde yapılacak planlama ile her sınıfa belirli program çerçevesinde bu etkinlikler yapılabilir. Bu yapılacak etkinlikler demokratik tutumun gelişmesinde önemli katkısı olacaktır, bununla birlikte okulların demokrasinin yaşandığı birer model yapılar olması gerekmektedir.

Kaynaklar

- Akın, U.ve Özdemir,M. (2009).Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt: 42, Sayı: 2, 183–198
- Aydemir,H.ve N, Aksoy. (2010). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Başaran, İ. E.(1986).Demokrat Öğrenci Nasıl Yetiştirilir, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, s.111-116., 1986
- Bursalıoğlu, Z. (2000). Eğitimde Yöntemi Anlama Sistemi Çözümleme,1.Baskı, PegemYayıncılık, Ankara
- Büyükdüvenci, S. (1991). Demokrasi, Eğitim ve Türkiye,Ankara

- Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi 23/2, s.583-597
- Büyükkaragöz, S ve Kesici, Ş.(1998).Demokrasi ve İnsan Hakları Eğitimi, Ankara,
- Büyüköztürk, Ş. (2006). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı 6.Baskı PegemA Yayıncılık: Ankara
- Çamkerten, F. (2001). Okul Öncesi Eğitimde Uygulanan Program ve Çocukların Demokratik Davranışları ile Öğretmenlerin Demokratik Tutum ve Davranışları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi: Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
- Doğan, İ. (2003). Modern Toplumda Vatandaşlık, Demokrasi ve İnsan Hakları Kültürel Temelleri. Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Drazonova, L. (2010). Does Education Matter for Democracy? An International Comparison of Education on Democratic Attitudes and Xenophobia., Central European Üniversitesi, Budapeşte, Macaristan
- Fidan, N., F.(2008) ilk öğretimde araç kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri, kuramsal eğitim bilim dergisi,1,(1), 48-61
- Gömleksiz, M. Ve Kan, N. (2008). Eğitim Fakültesi ve Tezsiz Yüksek Lisans Programlarına Kayıtlı Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumlarının Değerlendirilmesi. Milli Eğitim Dergisi,178 (1), 44–64.,
- Gömleksiz, M.(1990). Demokratik Sınıf Ortamı Açısından Öğretim Elemanı Ve Öğrenci Davranışlarının Değerlendirilmesi, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,1(3)79-97,
- Ektem, I. Ş. ve Sünbül, A. M.(2011). Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları Üzerine Bir Araştırma Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 31, Sayfa159-168,
- Kaya, Z.(2006). Öğretim Teknolojileri Ve Materyal Geliştirme, PegemA Yayıncılık Ankara
- Kağıtçıbaşı,Ç.(2010). Günümüzde İnsan Ve İnsanlar. Sosyal Psikolojiye Giriş, Evrim Yayınları İstanbul.
- Harber, C. (2006). Democracy, Development and Education: Working with the Gambian Inspectorate', International Journal of Educational Development, 26, 618-630.
- Tezcan,M.(1996). Eğitim Sosyolojisi. Feryal Matbaası.Ankara:
- Öncül, R. (2000).Eğitim ve Eğitim Bilimler Sözlüğü, M.E.B.Yay., İstanbul,

- Sözer, E (-). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Araç Gereç ler.(Ed. G. CAN) Sosyal Bilgiler Öğretimi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Sipahi,B.,Yurtkoru,S. vd.(2006). Sosyal Bilimlerde Spss’le Veri Analizi Beta İstanbul
- Sağlam, H. İ. (2000). Sosyal Bilgiler Dersinin Demokratik Tutum Geliştirmedeki Rolü, *MilliEğitim*, Sayı: 146, 67-71.
- Şaylan, G. (1998). Demokrasi ve Demokrasi Düşüncesinin Gelişmesi. Ankara: Todai Masaüstü Yayıncılık
- Şimşek,U.,Doymuş,K. vd. (2006). Lise Düzeyinde Eğitim Gören Öğrencilerin Demokratik Tutumlarına İşbirlikçi Öğrenme Yönteminin Etkisinin İncelenmesi, Atatürk üniversitesi sosyal bilimler dergisi, 7(1), 165-172
- Ural,S.N ve Sağlam,H.S.(2011).İlköğretim Öğrencilerinin Demokratik Tutum Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi Değerler Eğitim Dergisi Cilt 9 No 22,161-180,Aralık
- Varış, F. (1991). Eğitim Bilimine Giriş. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi
- Yanardağ, A. (2000). Üniversite Gençliğinin Demokratik Tutum ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma (Selçuk Üniversitesi Örneği), Yüksek Lisans Tezi,Sakarya Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Yeşil, R. (2009).Eğitim Bilimlerine Giriş. Ed. Keskinpalta,K, Sempati yayınları. Ankara. 5.baskı

Extended Summary

The main goal of the study is to identify the effect of visual instruments such as movies, documentaries, interviews and animations on the democratic attitudes and behaviors of high school students. Study was performed as experimental design. The sample was selected between 11.th grade students from Toki Duran Karabuğuş High School. In this study pre test- post test design was performed. The data required for this search were collected with ‘Democratic Attitude Scale’ which was composed of 34 items and designed by Ural and Sağlam (2011). Opinions of the sample were get via five point Likert scale. Inner validity is measured with assessing the control and experimental groups. Instrument’s Cronbach’s Alpha was found as 0.80. Sample’s pre- test and post-test

points were received and Mann Whitney- U Test was used to determine if the difference between points of two unconnected groups is significant or not.

The problem questions of the study are: 'Before watching visual display is there any difference on the attitudes of high school students?' and 'After watching visual display, is there any difference on the attitudes of high school students?'

The Model of the Study

In this study experimental method with pre-test and post-test was performed. There were experimental and control groups. Two groups were selected from sample group which was composed by stochastic signing. Sample were as signed into two groups: experimental group and control group. Before implementation of the experiment, measurement was made upon to the dependent variable. During the implementation, the effect of the experiment was evaluated on the experimental group but not applied on control group (Büyüköztürk et al. , 2009). This study was implemented on two groups. Groups were assigned with random sampling. The groups were control group and experimental group. 'Democratic Attitude Scale' was applied on two groups before implementing the experiment. Movies, documentaries, interviews were watched by experimental group on the following weeks. On the other hand, there was no implementation on control group during these days. This study was carried out approximately 5 weeks. After completing the study, Democratic Attitude Scale was re-implemented on two groups. The data was taken from these implementations and conveyed to SPSS.

The Sample of the Study

Sample of the study was selected from 11th grade students from Toki Duran Karabuğaç High School. Since the academic achievement of the students are close to each other, samples were selected from quantitative (numeral) classes.

The Instrument of Data Collection

In this study 'Democratic Attitude Scale' was used which was developed by Ural and Sağlam (2011) as a single factorial model with 34 items. Opinions of the sample were given via five point Likert scale. The items in the questionnaire were scored based on the following pattern which is employing: Do not agree at all (1) Some what agree (2) Agree (3) Strongly agree (4) Fully agree (5). Point range of the study is between 34 – 170. The highest point shows democratic attitude is in high level. Total item correlation of the scale was found between 0.30-.67. Factorial load values ranged as between .31-.71 and explained 36.3 % of variance. Assessment Preferences Scale' point of the experimental and control group was found significant in countenance on control group, when it was evaluated in regards of the results of Mann Whitney U Test ($U=279,500$ $P<,682$).

When pre-test and post-test points of the experimental and control group come into the regard, it could be said that the mean of the control group rise from 20,83 to 24,15. Also the mean of the experimental group scaled down from 29,00 to 25,82.

In regard of pre- test points there was a significant difference in support of control group. However, after 5 weeks, the mean of the

experimental group rise and the gap between control and experimental group was disappeared. Hence, no significant difference was found at post-test points of the experimental and control groups. At the end of the study, it was found that democratic attitude level of the experimental group was increased. But it was not regarded as significant according to results of Mann Whitney U Test. (U=279,500 P<,682)

Getting this kind of finding may result of the nature and the specialities of the attitudes. According to Kagitçibaşı (2010), attitudes may change and improve with time. Also getting new attitudes or changing them may take time.

Infrastructure work get a speed at schools to support the use of technological instruments. Ministry of Education promote technological investments at schools. Fatih Project could be cited as a one of the examples of it. Within the Project, smartboards are used by teachers and students. So they get a chance to use visual and audio materials at schools.

Getting students to watch documentaries, animations on smartboards has an important effect on the democratic attitude and awareness of them. Since it will take a time to change and improve attitudes of students; planning a different program for all level of students in accordance with Ministry of Education might be very useful for their improvement. These kinds of works will contribute to promote democratic attitude in students and also schools where should be a good model that democracy is fully actualized in there.

Educational institutions and teachers have a significant role in constructing an understanding on the importance of democracy, because of this reason educational environments should be designed in a way which gives a chance to live and tell democracy and support the democratic attitude in students.

* * * *